

การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา
ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน
A STUDY OF STUDENT COUNCIL OPERATIONS BASED ON THE QUALITY CYCLE
IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE NAKHON RATCHASIMA
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE FROM THE PERSPECTIVES OF
SCHOOL DIRECTORS AND HEADS OF STUDENT COUNCIL AFFAIRS

อนันต์ ขวัญดี¹ และ ชูเกียรติ วิเศษเสนา²

Anan Khwandee¹ และ Chookiat Wisetsana²

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

^{1,2} Faculty of Education, Vongchavalitkul University

e-mail : anan_khw@vu.ac.th

Received: February 14, 2026

Reviewed: April 25, 2026

Revised: May 1, 2026

Accepted: May 1, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ตัวอย่าง คือ (1) โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 22 โรงเรียน (2) โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 28 โรงเรียน รวม 50 โรงเรียน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census Study) เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนคำถาม 20 คำถาม โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52 ถึง 0.87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ Independent Sample t-test และการทดสอบ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ ด้านการวางแผน รองลงมา คือ ด้านการปรับปรุงแก้ไข รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มี 3 ด้านที่แตกต่างกัน คือ ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติ และด้านที่ 4 ด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนด้านที่ 3 ด้านการตรวจสอบ ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามกลุ่มโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the level of student council operations based on the Quality Cycle (PDCA) in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Ratchasima from the Perspectives of School Directors and Heads of Student Council Affairs; and (2) to compare the student council operations based on the Quality Cycle in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Ratchasima from the Perspectives of School Directors and Heads of Student Council Affairs, classified by school size and school group. The sample consisted of 50 schools, including (1) 22 small and medium sized schools and (2) 28 large and extra-large schools. The study utilized a census study, whereby data were obtained from all members of the population. The research instrument was a questionnaire with a five-level rating scale comprising 20 items. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was 1.00, the item discrimination indices ranged from 0.52 to 0.87, and the overall reliability coefficient was 0.94. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, independent samples t-test, and one-way analysis of variance (One-way ANOVA).

Results indicated that:

1) The overall level of student council operations based on the Quality Cycle in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Ratchasima from the Perspectives of School Directors and Heads of Student Council Affairs was at a high level. When considered by aspect, the highest mean score was found in

the Plan aspect, followed by the Act (improvement) aspect, the Do aspect, and the lowest mean score was found in the Check aspect.

2) The comparison of student council operations based on the Quality Cycle, classified by school size, showed that the overall operations differed significantly at the .05 level. When analyzed by aspect, significant differences were found in three aspects: Plan, Do, and Act, while no significant difference was found in the Check aspect. When classified by school group, the results indicated that the overall operations differed significantly at the .05 level.

Keywords: Student Council Operations based on the Quality Cycle, Secondary Schools

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญหลายด้าน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม รวมถึงการมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 15) ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนัก ถึงความจำเป็นในการปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง สันติ และร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ สถานักเรียนจึงถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของสถานศึกษา ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรง ทั้งการเลือกตั้งผู้แทน การจัดทำแผนกิจกรรม การทำงานเป็นทีม การอภิปรายแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น การแก้ไขปัญหา การประสานความร่วมมือกับครู ผู้บริหาร และหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการประเมิน และสะท้อนผลการดำเนินงาน ซึ่งล้วนเป็นการบ่มเพาะภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และจิตสาธารณะให้ เกิดขึ้นจริงในชีวิตนักเรียน (สำนักงานพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2567, น. 9)

จากความสำคัญของสถานักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำ แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ประจำปี 2567 ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงาน สถานักเรียนมีการพัฒนางานสถานักเรียนทั้งระบบในโรงเรียน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 9 แนวทาง คือ 1) โรงเรียนดำเนินการจัดตั้งสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 สถานักเรียน 2) โรงเรียนจัดทำ ระเบียบโรงเรียนว่าด้วยสถานักเรียน ที่สอดคล้องกับคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานสถานักเรียนของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสถานักเรียนที่สอดคล้องกับระเบียบโรงเรียน ว่าด้วยสถานักเรียน 3) โรงเรียนจัดทำ โครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมการดำเนินงานของสถานักเรียน ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 4) โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานักเรียนมีแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 5) โรงเรียนบูรณาการกิจกรรม

สถานักเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 6) โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนให้ดำเนินกิจกรรมตามหลักวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่การรวบรวม สำนัคดีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีจิตอาสาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หลักธรรมาภิบาล หลักสิทธิเด็ก คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความเป็นพลโลก ตามบริบทของโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสม 7) โรงเรียนกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนของปีการศึกษาถัดไป ก่อนปิดภาคเรียนของแต่ละปีการศึกษา 8) สถานักเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และ 9) โรงเรียนนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงการดำเนินงาน ของสถานักเรียน ให้มีวิธีปฏิบัติในการขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้นักเรียนยังจะได้เรียนรู้บทบาท หน้าที่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย คือ การรวบรวม สำนัคดีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การมีจิตอาสา และพัฒนาดตนเอง ได้อย่างเต็มศักยภาพอันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่ความเป็นสากลโดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย (สำนักงานพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2567, น. 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ตระหนักและเห็นความสำคัญของระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัย ในสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีมี คุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างศักยภาพ และการต่อยอดการพัฒนาดตนเองในสถานศึกษาให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในอนาคต อีกทั้งได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อสร้างเครือข่ายสถานักเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดย ขบวนการและกิจกรรมสถานักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา, 2568, น. 278)

ผลการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วงจรคุณภาพเต็มมิ่ง เป็นกระบวนการบริหาร คุณภาพที่มุ่งเน้นการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวางแผน (Plan) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและ กำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติ (Do) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ การตรวจสอบ (Check) เปรียบเทียบผลลัพธ์กับเป้าหมายเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการปรับปรุงแก้ไข (Act) เพื่อนำผล การตรวจสอบไปพัฒนา หากผลต่ำกว่าเป้าหมายต้องปรับปรุงแก้ไข หากผลดีเกินกว่าเป้าหมาย และหากตรงตามเป้าหมายต้องกำหนดเป็นมาตรฐานการทำงาน วงจรนี้เมื่อหมุนซ้ำอย่างต่อเนื่องจะช่วยยกระดับ คุณภาพงาน พัฒนาคคน และสร้างมาตรฐานที่เชื่อถือได้ในองค์กร (Deming, 1986, p. 3) ซึ่ง วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2555, น. 194) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า หลักการของวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) โดยค้นหาสาเหตุของปัญหาผ่านการระดมสมอง จัดทำแผนภาพสาเหตุ และเก็บข้อมูลเพื่อเลือกปัญหาสำคัญมาแก้ไขก่อน 2) การปฏิบัติ (Do) ลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

3) การตรวจสอบ (Check) ประเมินผลหลังการปฏิบัติว่าปัญหาลดลงและบรรลุเป้าหมายหรือไม่ หากไม่สำเร็จต้องเก็บข้อมูลและวางแผนใหม่ และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยทบทวนและปรับแผนใหม่แล้วดำเนินการซ้ำจนกว่าจะได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหากนำวงจรคุณภาพมาเป็นกรอบในการปฏิบัติ จะช่วยให้แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนจึงเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดำเนินงานสถานักเรียน จึงเป็นมูลเหตุในการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียนเพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยสนับสนุน และความท้าทายที่สามารถนำไปใช้พัฒนาระบบสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็งและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน

วิธีการวิจัย

1.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 50 โรงเรียน

ตัวอย่าง คือ (1) โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 22 โรงเรียน (2) โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 28 โรงเรียน รวม 50 โรงเรียน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census Study)

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 50 คน และครูหัวหน้างานสถานักเรียนจำนวน 50 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 100 คน

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.2.1 ตัวแปรต้น คือ

1.2.1.1 ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย (1) โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง และ (2) โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

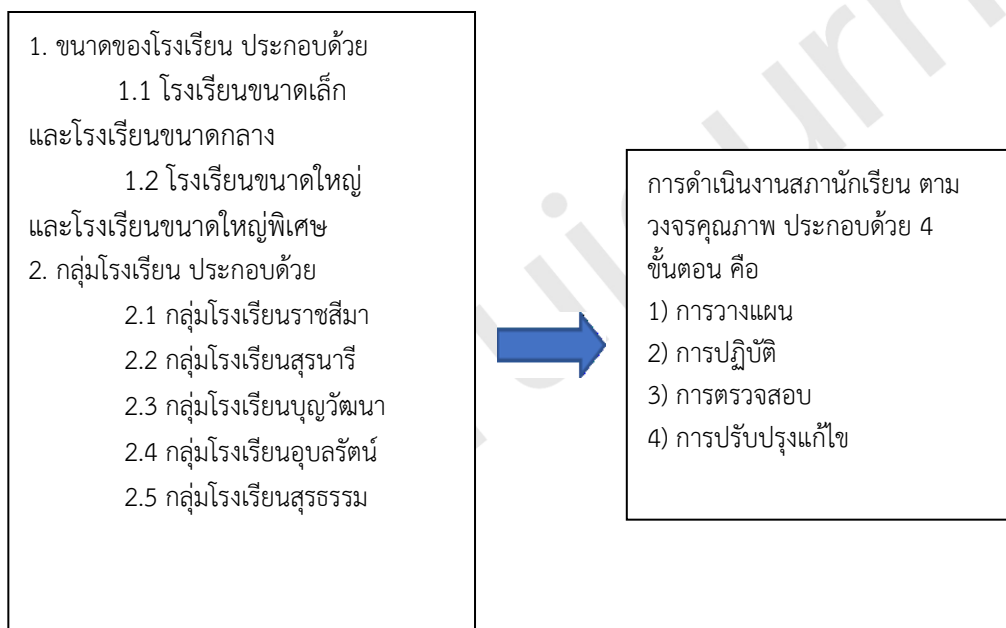
1.2.1.2 กลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย (1) กลุ่มโรงเรียนราชสีมา (2) กลุ่มโรงเรียนสุนารี (3) กลุ่มโรงเรียนบุญวัฒนา (4) กลุ่มโรงเรียนอุบลรัตน์ และ (5) กลุ่มโรงเรียนสุรธรรม

1.2.2 ตัวแปรตาม คือ แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (1) การวางแผน (2) การปฏิบัติ (3) การตรวจสอบ และ (4) การปรับปรุงแก้ไข

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.4 เครื่องมือ ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เท่ากับ 1.00 มีคุณภาพผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52-0.87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้างานสถานักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 30 คน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census Study) ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา ทั้งหมด 50 โรงเรียน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องใช้กลุ่มทดลองจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใกล้เคียงที่มีลักษณะการบริหารคล้ายคลึงกันและสะดวกต่อการทดลองใช้เครื่องมือ

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 105-106)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำเสนอค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำเสนอผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ การทดสอบ t-test แบบ Independent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ จำแนกตามขนาดโรงเรียน การทดสอบ F-test แบบ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1

ผลการศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ	M	SD	การแปลผล
1	ด้านการวางแผน (Plan)	4.66	0.47	มากที่สุด
2	ด้านการปฏิบัติ (Do)	4.52	0.42	มากที่สุด
3	ด้านการตรวจสอบ (Check)	3.95	0.51	มาก
4	ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act)	4.63	0.43	มากที่สุด
	รวม	4.44	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 รองลงมา คือ ด้านการปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 และด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.95 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

ตารางที่ 2

สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการวางแผน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการวางแผน	M	SD	การแปลผล
1	โรงเรียนมีการจัดตั้งสถานักเรียนตามระเบียบและหลักเกณฑ์ ของ สพฐ.	5.00	0.00	มากที่สุด
2	โรงเรียนมีการจัดทำระเบียบ/ข้อบังคับของสถานักเรียน อย่างเป็นทางการและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	4.56	0.75	มากที่สุด
3	โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือ หรือแนวทางปฏิบัติของสภานักเรียนเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน	4.38	0.74	มาก
4	โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปี ที่ระบุโครงการหรือ กิจกรรมสถานักเรียนไว้อย่างชัดเจน	4.68	0.54	มากที่สุด
5	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนกิจกรรมของสถานักเรียน อย่างต่อเนื่อง	4.68	0.54	มากที่สุด
รวม		4.66	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและ ครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47

ตารางที่ 3

สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการปฏิบัติ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการปฏิบัติ	M	SD	การแปลผล
1	สถานักเรียนมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ประจำปีของโรงเรียน	4.60	0.75	มากที่สุด
2	โรงเรียนบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับการเรียน การสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ	4.02	0.81	มาก
3	โรงเรียนดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิถีประชาธิปไตย และคุณธรรม เช่น การวธธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม	4.92	0.27	มากที่สุด

ข้อ	ด้านการปฏิบัติ	M	SD	การแปลผล
4	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานสถานักเรียน	4.56	0.85	มากที่สุด
5	โรงเรียนสนับสนุนให้สถานักเรียนจัดกิจกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น จิตอาสา ความเป็นพลโลก และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.50	0.57	มาก
รวม		4.52	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42

ตารางที่ 4

สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการตรวจสอบ	M	SD	การแปลผล
1	โรงเรียนมีระบบการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนที่โปร่งใส และจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกปี	5.00	0.00	มากที่สุด
2	โรงเรียนกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมของสถานักเรียน	3.60	0.72	มาก
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของสถานักเรียน	4.18	0.99	มาก
4	โรงเรียนมีการติดตามและนิเทศการดำเนินงานของสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.86	0.69	มาก
5	โรงเรียนมีการรายงานผลการดำเนินงานของสถานักเรียนต่อผู้บริหารและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ	3.14	0.94	ปานกลาง
รวม		3.95	0.51	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

ตารางที่ 5

สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียนด้านการปรับปรุงแก้ไข โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการปรับปรุงแก้ไข	M	SD	การแปลผล
1	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนา กิจกรรมของสถานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.38	0.77	มาก
2	โรงเรียนมีการปรับปรุงกิจกรรมของสถานักเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสถานการณ์ปัจจุบัน	4.58	0.53	มากที่สุด
3	โรงเรียนสนับสนุนให้สถานักเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน	4.72	0.53	มากที่สุด
4	โรงเรียนเผยแพร่ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของ สถานักเรียนต่อสาธารณชนอย่างเหมาะสม	4.56	0.57	มากที่สุด
5	โรงเรียนใช้ผลการประเมินกิจกรรมของสถานักเรียนเป็น ข้อมูล ในการวางแผนพัฒนาในปีถัดไป	4.94	0.23	มากที่สุด
รวม		4.63	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน ด้านการปรับปรุงแก้ไข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43

ตารางที่ 6

ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	สภาพการดำเนินงาน	ขนาดเล็ก		ขนาดใหญ่		t	Sig.
	สถานักเรียน	และขนาดกลาง		และขนาดใหญ่พิเศษ			
	ตามวงจรคุณภาพ	M	SD	M	SD		
1	ด้านการวางแผน (Plan)	4.30	0.53	4.93	0.12	-7.62*	0.00
2	ด้านการปฏิบัติ (Do)	4.36	0.58	4.64	0.17	-3.08*	0.00
3	ด้านการตรวจสอบ (Check)	3.64	0.49	4.20	0.38	-6.35	0.23
4	ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act)	4.30	0.44	4.90	0.15	-8.49*	0.00
	รวม	4.15	0.48	4.66	0.16	-6.75*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 ด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 ด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 และด้านปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15

ตารางที่ 7

ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน

ด้าน	สภาพ การดำเนินงานสถานักเรียน ตามวงจรคุณภาพ	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1	ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	4	1.74	0.43	1.97	0.10
		ภายในกลุ่ม	95	21.01	0.22		
		รวม	99	22.76			
2	ด้านการปฏิบัติ (Do)	ระหว่างกลุ่ม	4	2.22	0.55	3.33*	0.01
		ภายในกลุ่ม	95	15.85	0.16		
		รวม	99	18.08			
3	ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	4	1.43	0.35	1.38	0.24
		ภายในกลุ่ม	95	24.53	0.25		
		รวม	99	25.96			
4	ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act)	ระหว่างกลุ่ม	4	2.39	0.59	3.45*	0.01
		ภายในกลุ่ม	95	16.44	0.17		
		รวม	99	18.83			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	4	1.64	0.41	2.37*	0.05
		ภายในกลุ่ม	95	16.49	0.17		
		รวม	99	18.14			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ที่มีขนาดแตกต่างกันเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD ดังตาราง 4

ตารางที่ 8

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มโรงเรียนโดยภาพรวมเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD

กลุ่มโรงเรียน	M	กลุ่ม โรงเรียน ราชสีมา 4.52	กลุ่ม โรงเรียน สุรนารี 4.29	กลุ่ม โรงเรียน บุญวัฒนา 4.64	กลุ่ม โรงเรียน อบลรัตน์ 4.41	กลุ่ม โรงเรียน สุรธรรม 4.34
กลุ่มโรงเรียนราชสีมา	4.52	-	0.23	-0.12	0.11	0.18
กลุ่มโรงเรียนสุรนารี	4.29		-	-0.35*	-0.12	-0.05
กลุ่มโรงเรียนบุญวัฒนา	4.64			-	0.23	0.30*
กลุ่มโรงเรียนอบลรัตน์	4.41				-	0.07
กลุ่มโรงเรียนสุรธรรม	4.34					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มโรงเรียนสุรนารีแตกต่างจากกลุ่มโรงเรียนบุญวัฒนา และกลุ่มโรงเรียนบุญวัฒนาแตกต่างจากกลุ่มโรงเรียนสุรธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ มีผลการเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการขับเคลื่อนงานสถานักเรียนอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติ (Do) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบ ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่า งานสถานักเรียนเป็นภารกิจที่โรงเรียนมีความคุ้นเคย มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

และสามารถนำผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานในปีถัดไปได้ อย่างเป็นรูปธรรม ในด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนด ทิศทางและแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนไว้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่เป็นระบบ กำหนดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทของสถานักเรียน รวมทั้งมีการนำข้อมูล จากการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบ การวางแผน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในการเริ่มต้นกระบวนการ บริหารด้วยการวางแผนที่มีคุณภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินงานในขั้นตอนถัดไป ด้านการปรับปรุง แก้ไข (Act) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับรองลงมา แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสามารถนำผล การดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนในปีถัดไป ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการพัฒนากิจกรรม การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการยกระดับคุณภาพ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความคุ้นเคยของสถานศึกษา กับงานสถานักเรียน ซึ่งเป็นภารกิจที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องทุกปี ทำให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมและนำไปใช้พัฒนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการปฏิบัติ (Do) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับรองลงมา แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยโรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย คุณธรรม และจริยธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม ทั้งในรูปแบบของการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การจัดกิจกรรม และการแสดงความคิดเห็น สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับ บทบาทของสถานักเรียนในฐานะกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านประชาธิปไตยและการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ด้านการตรวจสอบ (Check) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน สถานักเรียนยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เนื่องจากขั้นตอนดังกล่าวต้องอาศัยระบบ กลไก และเครื่องมือที่ชัดเจน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม การจัดทำเอกสารและรายงานผลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในการประเมินผล ในทางปฏิบัติ โรงเรียนบางแห่ง อาจยังมีข้อจำกัดด้านเวลา บุคลากร และความพร้อมของระบบการติดตามประเมินผล จึงส่งผลให้ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ยังไม่ครอบคลุมและต่อเนื่องเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กล่าวถึง การขับเคลื่อนและเงื่อนไขความสำเร็จ ของสถานักเรียน ไว้ดังนี้ สถานักเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำตามหลัก ประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล โดยการขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจาก 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ พัฒนาศักยภาพ และกำหนดมาตรฐาน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่าย กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน และระดับโรงเรียนที่ดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และสรุปผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ แนวทางของแต่ละระดับ มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน เพื่อให้การดำเนินงานสถานักเรียนประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืน ในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อิศระ ชุมศรี และสรยุทธี ดีบุ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง

การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 แตกต่างกันทุกด้าน และ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการพัฒนาผู้เรียน ได้แนวทางว่า ควรสร้างความตระหนักให้กับสถานักเรียนว่าการประชุมนี้เป็นหนึ่งในการภารกิจของสถานักเรียนที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นตามระบบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาโรงเรียน ได้แนวทางว่า ควรสร้างความตระหนักให้สถานักเรียนได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการดูแลทุกข์สุขของนักเรียน และด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ได้แนวทางว่า ควรเปิดโอกาสให้สถานักเรียนได้สร้างเครือข่ายสถานักเรียนร่วมกับสถานักเรียนต่างโรงเรียนผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐกฤตา ศิริพัฒนสกุลชัย (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาโรงเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาโรงเรียน และด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ของโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ได้แนวทางว่า ควรส่งเสริมสถานักเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดหลักประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ บูรณาการการทำงานกับกลุ่มงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับผู้บริหาร ครู ส่งเสริม ให้สถานักเรียนเป็นผู้นำในการนำนักเรียนในโรงเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการพัฒนาโรงเรียน ได้แนวทางว่า ควรส่งเสริมภาวะผู้นำและวุฒิภาวะให้สถานักเรียนเข้าใจในบทบาทของตนเอง เปิดโอกาสให้สถานักเรียนเป็นผู้นำ และตัวกลางในการสำรวจปัญหาจากนักเรียนในโรงเรียน แล้วสะท้อนปัญหาความขัดแย้งภายในโรงเรียน ร่วมประชุมวางแผนแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศ ได้แนวทางว่า ควรกำหนดยุทธศาสตร์และส่งเสริมให้สถานักเรียนในการพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อเป็นสถานักเรียนต้นแบบ

2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้างานสถานักเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ ความแตกต่างของสภาพการดำเนินงานสถานักเรียนเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน อาจมีสาเหตุมาจากความพร้อมด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ และการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมักมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนโดยตรง รวมถึงมีงบประมาณและกิจกรรมที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ ส่งผลให้การวางแผนและการปรับปรุงแก้ไขดำเนินไปอย่างเป็นระบบมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จำรัส นองมาก (2550) ได้กล่าวถึง วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า

1) การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P) เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานล่วงหน้าอย่างรอบคอบ เพื่อให้การทำงานมีทิศทางชัดเจน มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย โดยช่วยให้สามารถคาดการณ์และแก้ไขปัญหาได้ล่วงหน้า ติดตามและประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมการประสานงาน และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การปฏิบัติตามแผน (Do-D) เป็นขั้นตอนการนำแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้มาดำเนินการจริง โดยบุคลากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ขณะที่ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และกำกับติดตามการทำงาน รวมถึงให้คำแนะนำเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่มักพบคือการไม่ปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง ขาดการประสานงานและการติดตามที่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบและการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงทีและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C) เป็นขั้นตอนที่ใช้ตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการนี้ประกอบด้วย การกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จ การตรวจวัดผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ และการเสนอแนะเพื่อพัฒนา ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพงานและทำให้องค์กรสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง 4) การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A) เป็นขั้นตอนการนำผลจากการตรวจสอบและประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน โดยหากผลงานยังไม่บรรลุเป้าหมายต้องเร่งรัดหรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน แต่หากบรรลุเป้าหมายแล้วควรกำหนดเป้าหมายที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่มักพบคือการไม่นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงอย่างจริงจัง และขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อีรพงศ์ ทับอินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 42 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในการบริหารงาน

วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 42 จำแนกตามเพศ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าการศึกษาระดับการศึกษา ตำแหน่งในการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน วิชฐานะและขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพันธ์ จุมสิมมา (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนตามวงจรคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินงาน สถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการนำกระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ

1.2 โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางควรได้รับการสนับสนุนด้านแนวทางการบริหารจัดการ สถานักเรียน เช่น การจัดอบรมครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จากโรงเรียนขนาดใหญ่ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพการดำเนินงานสถานักเรียนให้มีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับบทบาทของสถานักเรียนในฐานะกลไกสำคัญ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการศึกษาค้นคว้าตัวอย่างโรงเรียนที่มีการดำเนินงานสถานักเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน หรือเป็นแนวทางการพัฒนาสถานักเรียนให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานสถานักเรียน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน บทบาทของครูที่ปรึกษาสถานักเรียน หรือการมีส่วนร่วมของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส นองมาก. (2550). *การปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา*. ชัยพรินติ้ง.
- ณัฐกฤตา ศิริพัฒนสกุลชัย และกานต์ เนตรกลาง. (2567). การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(4), 129-144. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/4502>
- ธีรพงศ์ ทับอินทร์. (2558). การใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, 9(2), 68-78. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/93333>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2555). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักเรียนบริหารการศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพันธ์ จูมสิมมา. (2553). *การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]*. คลังปัญญา มสธ.. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/5322>
- สำนักงานพัฒนาการศึกษานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน กิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567*. สำนักงานพัฒนาการศึกษานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักการและแนวทางในการดำเนินงานสถานักเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อิสระ ชุมศรี และสรฤดี ดีปู้. (2563). การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 7(2), 41-55. https://so06.tcithaijo.org/index.php/JAS_CPRU/issue/view/17154/4424
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Massachusetts Institute of Technology Press.